

Biskop Atle Sommerfeldt:

VISITASPREKEN SPYDEBERG, HOVIN OG HELI SOKN

«Jesus: Storslått Gud – forslått menneske»

Spydeberg kirke // 26.november 2017 // Domssøndagen – Kristi kongedag

Jes 57,14-16 // Åp 20,11-13 // Matt 25,31-46

Jeg vet ikke hvordan det er med dere. Men det er vel ikke bare jeg som er påvirket av alle bildene som er malt og tegnet av Jesus helt fra den eldste kirke. Påfallende mange fremstiller også den oppstandne Jesus som en pen mann i sin beste alder, kledd slik en antar velstående menn var kledd i Midtøsten for 2000 år siden.

Av og til lurer jeg på om den rastløse søken etter å oppleve ekstraordinære uttrykk for Jesu tilstedeværelse er knyttet til bildene som henger i kirker og bedehus, og som skaper forventninger om at den Jesus som lever i dag er en helt annerledes person, kledd i underlige gevanter og viser seg i ekstraordinære skikkelser.

I denne kirken står Dina Aschehougs vel utførte kopi av den danske maleren Dorphs altertavle i Emmanuelkirken i København i denne tradisjonen. Maleriet viser to av Jesu disipler på flukt til Emmaus fra Jerusalem påskedag. De får en medvandrer som legger ut Skriftene slik at de får hjelp til å forstå det som hadde skjedd de dramatiske dagene. Maleriet fanger øyeblikket da de to Jesus-disiplene inviterer den ukjente medvandrerens til kveldsmåltid med ordene: «Bli hos oss». ¹

Jesusdisiplene visste ikke hvem mannen var og de gjenkjente ham ikke som Jesus. Det kan ikke ha vært noe himmelsk og mirakuløst med ham. I maleriet er vi imidlertid overhode ikke i tvil om hvem av de tre som er Jesus. Det er fint med et alterbilde som viser den oppstandne Kristus. Men dersom vi forventer å møte Jesus i vår tid og i våre liv slik maleriet fremstiller ham, kan vi være helt sikre på at det ikke kommer til å skje. Jesus har aldri lovet å møte oss som en velstående og velkledd mann fra 2000 år tilbake.

I dag har vi hørt hvor Jesus sier vi kan møte ham som oppstanden Herre. Det gjør han i avslutningen på den store avskjedstalen han holder til disiplene der han oppsummerer sitt liv og sitt budskap, slik Matteus gjengir den. Matteus skriver sannsynligvis til kristne menigheter forankret i den jødiske kulturen og som bor i grenselandet mellom Galilea og Syria – kanskje i Antiokia der den første menigheten utenfor Israel ble grunnlagt i år 37 av Peter og Paulus. Ingen i den menigheten hadde sett Jesus, og de aller fleste tidsvitnene var nok allerede døde. Menigheten levde av fortellingene om at Jesus fra Nasaret hadde seiret over død, djevel og menneskers svik da han sto opp fra de døde og fikk all makt i himmel og på jord slik at han

¹ «Bli hos oss» inspirerte 1800 år seinere den dødssyke skotske presten Henry Lyte til å skrive en av de kjæreste og mest brukte salmene vi har – «O, bli hos meg» - bønnen om at den oppstandne Kristus må ledsage og beskytte i gode og særlig i krevende dager og netter, helt gjennom dødens virkelighet og inn til Guds himmel.

kunne love disiplene å være med dem helt til verdens ende, både geografisk men også til tidens slutt.

Men på tross av Jesu makt opplevde menigheten at jordskjelv, krig og vold var daglig tilstede, mennesker ble syke og utstøtt og det store flertallet kjempet en daglig kamp for mat og vann. I den første delen av avskjedstalen forbereder Jesus disiplene på at slik vil det være helt til tidens ende. Hans kamp og seier i den forestående påsken vil ikke forandre på det. Heller ikke disiplene og de som slutter seg til det nye Guds folket vil slippe unna. Derfor må de være beredt og bruke sine ressurser i tråd med det forvalteransvaret Gud har gitt menneskene fra begynnelsen av, for menneskets og skaperverkets beste.

I denne avslutningen av talen fastslår Jesus først at han er identisk med den Gud som har skapt himmel og jord og alle mennesker og folkeslag. Jesus er noe langt mer enn de samtidige lovtolkere og kraftfulle helbredere. Jesus har Guds myndighet til å holde alle mennesker og folkeslag ansvarlig for hvordan de har forvaltet sitt guddommelig oppdrag.²

Det er enda mer oppsiktsvekkende at Jesus identifiserer seg helt med det lidende mennesket og sier at det er han, kongen selv, som er blitt møtt med nestekjærlighet og barmhjertighet. Jesus er både den storslåtte Gud og det forslåtte menneske. Det er i det forslåtte menneske Jesus kommer til oss som den oppstandne Herre. Det er ved å tjene mennesker i nød vi tjener Gud.

Menigheten i Antiokia trengte derfor ikke å lete lenge for å finne ut hvor de ser himmelkongen. Han vandret i Antiokias gater, sulten og tørst og hans skrik kom fra fangehullene og mennesker på utsiden av synlige og usynlige murer som sperret fremmede ute fra byen.

Det er ikke vanskelig å vite hvor vi møter himmelkongen i vår tid heller. Hver eneste dag kan vi lese og høre om mennesker som lider under denne verdens knallharde vilkår, både nært og fjernt, der den sterkeste belønnes og de minste ofres på fremskrittet, egeninteressen og fryktens alter. Vårt problem er ikke at Jesus ikke er tilstede i vår virkelighet, vårt problem er at vi ikke orker å kjenne ham igjen der han har sagt han vil møte oss.

Kanskje er dette også grunnen til at Emmausvandrerne ikke gjenkjente Jesus. Medvandrerer var kanskje spedalsk, eller en samaritan eller en annen fremmed, eller en løsarbeider i dårlige klær som søkte seg ut av byen for på finne nytt arbeid? Det var først da de ga den fremmede mat og drikke og tilbød ham husrom at de så at det var Jesus de hadde vandret sammen med.

² I den samtidige jødedom var sammenhengen mellom å tjene Gud og mennesker i nød vel kjent. En rabbiner uttrykte det slik: «Mine barn, sier Gud, når dere har gitt den fattige brød, så godskriver jeg dere dette som om dere hadde gitt meg å spise». Røsten fra Jesajas sine ord 500 år tidligere, nedskrevet i Jesaja 58 er lett gjenkjennelig: «De spør etter mine rettferdige lover og ønsker å være nær Gud». Folket tror at Gud kommer til dem når de plager seg selv og bøyer hodet som et siv og legger seg i sekk og aske. Men det er ikke slik Gud vil at menneskene skal tjene ham, «de skal løse urettferdige lenker, sette undertrykte fri, dele sitt brød med sultne og la hjelpeløse og hjemløse komme i hus, de skal se til den nakne og kle ham, og ikke snu ryggen til sine egne». Jesus hadde vist i sitt liv og i sin tale at det rette Gudslivet ikke er å holde bud skrevet på steintavler, men å være medfølende i møte med andre mennesker, stifte fred, helbrede syke og frigjøre mennesker fra undertrykkelse, utstøtelse og fordømmelse fra dem som voktet religiøse og sosiale plikter og skikker.

Jesus deler menneskeheten i to, i den dommen som skal gjennomføres utenfor tiden. Det er de som utførte Guds oppdrag og de som ikke gjorde det - de som tjente menneskene med barmhjertighet og de som lot det være. Det er nok av dem som svært gjerne vil dele menneskene i to flokker med tydelig skille allerede nå. Både lek og lærd har oppvist stor kreativitet i særlig å fortelle hvem som er utenfor. Men her minner Martin Luther i sin preken over denne talen oss om at «avsondringen mellom hvem som har vært Guds fromme, rettskafne kristne, og hvem som har vært ugudelige og hyklere her i verden kan ikke skje her i verden før den ytterste dag, her i verden må onde og gode være sammen.»

Men kan Jesus virkelig ha ment at skillet går mellom mennesker og deler oss i to flokker? Reflekterer det en virkelighet vi kan kjenne oss igjen i? Finnes det mennesker som oppfyller dommens krav, de rene og ranke som kommunisten Rudolf Nilsen spør etter – og motsatt: Finnes de som aldri har vist medfølelse eller barmhjertighet og sett andres nød?

Jeg tror det er langt nærmere Jesu forkynnelse når vi erkjenner at de aller fleste mennesker har forvaltet livet sitt slik at de kan gjenkjenne seg både som sauer og geiter, både som den som viste barmhjertighet og kjærlighet, og den som svek, ikke tok ansvar og viste andre mennesker likegyldighet, kynisme og apati. Vi har alle i oss den guddommelige kraften og impulsen til å gjøre det gode, og vi har samtidig Adam og Kains ufattelige kapasitet til det onde, også blant de som lever i lyset fra den oppstandne Jesus Kristus og vet hvor Jesus er å finne:

«Viljen har jeg, men å fullføre det gode makter jeg ikke. Det gode som jeg vil, gjør jeg ikke, men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg» sier Paulus i brevet til romerne. Skillet går ikke mellom mennesker, men tvers gjennom hver og en av oss. Vi kan gjøre en liten twist på Luther, helt i hans ånd, og si: «Samtidig synder og barmhjertig».

Men hovedsaken er klar: Dommen handler om hvordan vi har sviktet dem som bærer byrdene når trengselstider råder og menneskets selvsentretthet tar overhånd, i det nære og i det globale. Dommen over vår uansvarlighet skjer ikke fordi vi ikke er religiøse og fromme nok og fornærmer Gud. Dommen skjer for menneskenes skyld. Da er ikke dommen urimelig, men forståelig, også for oss – selv om det sitter svært langt inne for de aller flest av oss å erkjenne det.

Da er ikke utfordringen å velge den ene eller andre flokk. Utfordringen er å bekjempe impulsen til selvsentretthet, likegyldighet, apati og kynisme i oss og i stedet velge barmhjertigheten, kjærligheten og rettferdighetens vei, hver dag og hele tiden, alene og sammen med andre. Noen ganger lykkes vi, ofte går det sånn passe, av og til svikter vi helt. Men sannheten er at vi aldri kommer ut av vår bundethet til svik mot andre mennesker.

Håpet vårt ligger i at Matteus ikke stopper fortellingen om Jesus ved hans budskap i denne avskjedstalen. Avskjedstalen etterfølges av de dramatiske begivenhetene i Jerusalem. Midt i påskefesten, på det vi kaller skjærtorsdag, holder Jesus måltid med disiplene og gir menneskene i nattverdsmåltidet et sted til der vi kan møte ham og smake ham som oppstanden og tilstedeværende. Da er det Jesus, den oppstandne, som sier til alle søkende mennesker: «Bli hos meg».

I nattverdens brød og vin lovte han å komme til oss og inviterer oss alle til å feire fellesskap med ham - sammen med alle slags mennesker - både dem vi liker og er venner med, og dem vi misliker og slett ikke kjenner. I nattverden gir Gud oss et synlig tegn på at Gud er for deg og for meg, hele tiden og slik frigjør oss til å elske vår neste som oss selv.

I fellesskapet med Jesus, grunnlagt i dåpen og fornyet hele tiden i nattverden, vil vi en dag få høre Guds løfte gitt allerede gjennom profeten Jesaja og som vi hørte lest: «For jeg fører ikke sak til evig tid og er ikke harm for alltid. Da ville Ånden bli kraftløs for mitt ansikt, livspusten som jeg har laget».

Derfor kan vi allerede her og nå kan i tillit til Jesu nåde utbryte: «Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden».